

"רצים לבית המשפט על כל שעות"

עו"ד ישראל שמעוני, שהיה שותף למהפכה האחרונה בחוק הבוררות (חובת הנמקה בפסק בורר ומתן אפשרות ערעור), מריץ יוזמה חדשה: בוררות חובה בסכסוכים עד 100 אלף שקל. "הישראלים אוהבים להילחם. צריך לשנות להם את ההרגלים" / אלה לויזינריב

אנשים לגשת להליך הזה, אך כשכוחנים את התועלת שתצמח להם מהחיוב הזה, קשה לי להאמין שאנשים יתנגדו להצעה. לא צריך להסתכל על כך שכופים על בעל דין לעשות משהו, אלא לראות מה טוב לו. לבעל דין טוב לסיים סכסוך בזמן קצר, חצי שנה לכל היותר, ושידע שמאחורי ההחלטה יש נימוקים ושיקול דעת. נכון, זה יעלה לו כמה לירות, אבל הוא גומר את הסכסוך בדרך הטובה ביותר."

שמעוני כבר מוכן להתנגדויות ולטען נות שיעלו נגד הצעתו. "גם בתחילת הדרך לך לתיקון חוק הבוררות עם ערכאת ערעור, חבריי למקצוע טענו כי זו משימה בלתי אפשרית, שהחוק הוא מנדטורי ולא ניתן לתקנו. ואני שאלתי אותם 'מה רצה המחוקק ב-1968 כשחוקקו את החוק? להוריד את העומס מבתי המשפט. ומה קרה? לא כלום'. למרות המכשולים והספקות, הצעת החוק עברה בעזרתו של ח"כ גרעון סער. גם עתה יהיו ספקנים לגבי החוק החדש, אך אני בטוח שזה צו השעה בתחום המשפט, ולכן הוא יעבור בכנסת."

● לכפות בוררות זה צעד נכון?

"הכי נכון. זה משלים את ההליך של הפיקוח הבוררותי לדבר נגיש ושל אופציה ראויה לבתי המשפט העומסים. אנשים לא הלכו לבוררות בעבר מסיבה פשוטה - החוק היה דרקוני. היום החוק הרבה יותר 'ידידותי' לסביבה, אבל הישראלים עדיין אוהבים להילחם, וצריך לשנות להם גם את ההרגלים הללו. לפעמים צריך לכפות על אוכלוסייה, על מדינה, חוק שיועיל להם. הרי בסופו של דבר זה יהיה טוב לכולנו."

לפעמים, צריך לכפות על אוכלוסייה, על מדינה, חוק שיועיל להם. שמעוני (צילום: איל יצהר)

שקולגה אמר לו ש'חבל על הכסף' והוא השתכנע שזה מאבק עקר. את היוזמה שלו הפנה לתיקון העוול. "אמרתי לעצמי שאני חייב לעשות מעשה שיסנה את החוק הזה."

● הצעתך לחייב אנשים ללכת לבוררות היא מרחיקת לכת כי היא תחייב לפנות להליך שאינו פופולרי בציבור הרחב, שלא לדבר על ההתנגדויות לשכר הבורר. "אמנם זו הצעה מרחיקת לכת בגלל שיחייבו

שגבו היו גבוהים, עד 500 דולר לשעה. לכן, הבוררות הייתה נחלתם של העשירים בלבד. אפשרות הערעור וחובת הנמקה על-פי החוק החדש מאפשרת לכל בעלי הדין לפנות לבוררים מקצועיים בתחומם - עורכי דין, שמאים, מהנדסים ועוד - לערוך את הבוררות מול מומחה בתחום הסכסוך, בעלות נמוכה בהרבה, 200-150 דולר ופחות. לא צריך ללכת לבוררות אצל שופט עליון כי הצדדים מוגנים מטעויות בזכות אפשרות הערעור."

● אם התיקון לחוק הפך את הבוררות לנגישה ולזולה יותר, למה צריך חוק חדש נוסף לבוררות חובה?

"בגלל האופי של הישראלי הממוצע, שאוהב הידינויות, ללכת לבתי משפט, אוהב סכסוך. כיום הוא אומר 'אני אוציא לך את המעיים גם אם בדרך ייצאו לי המעיים'. על כל עניין קטן הישראלים רצים לבתי משפט. ומה קורה לנו בבתי משפט? יש כמעט 2,300 תיקים לשופט. איך שופטים מסוגלים לתפקד בתנאים האלה? זה אבסורד."

נפגע אישית מבוררות

ממחקר השוואתי שערך שמעוני עולה, שבמדינות המערביות 1000 תושבים מייצרים כ-80 תיקים משפטיים בשנה. מנגד, בישראל, 1000 תושבים מייצרים 180 תיקים בשנה. "זה יותר מפי 2", הוא מזדעק. "זוהו מלמד אותנו שאופיו של הישראלי שונה משל אנשים החיים במערב."

שמעוני הציג היום את פרטי "המהפכה" המתוכננת בתחום הבוררות בפאנל שנערך לרגל השקת ספרו "אופק חדש בבוררות - דיני בוררות עם ערכאת ערעור", שיצא השנה. נושא הבוררות על כל גווניה בועד בעצמותיו. הסיבה לכך, בין היתר: שמעוני נפגע אישית מבוררות שלא ניתן היה לערער עליה. "הדחף להשקיע את מרב זמני ומרצי בשינוי חוק הבוררות וכתבי הספר, שארכה 4 שנים, נבע מהד לטה שנתן שופט בית המשפט העליון לשעבר, אברהם חלימה ז"ל, בפסק בוררות שבו הייתי צד. שחייב אותי לשלם סכום מסוים, אך כמו בסיפור של אלי ארוך, הבודד לא נימק את פס"ד ולא התייחס לחוות דעת מומחה שהוגשה לו."

כשמעוני פנה לערער על פסק הבוררות, מצויד בחוות דעת אוהרת ובטוח בצדקתו, נסגרו בפניו הדלתות. "הגשתי בקשה לביטול פסק הבורר עקב טעות לבית המשפט המחוזי, המתנתית שנה עד שהגיע התור, אבל בית המשפט אמר לי 'אדוני, לבורר מותר לטעות'. אף שבפסק הבוררות הייתה טעות יסודית, לא היה ניתן לבטל אותו, בטענה כי לבורר מותר לטעות וכי בית המשפט לא יושב כערכאת ערעור על פסקי בוררות. ובנוסף, חייבו אותי בהוצאות משפט בסך 25 אלף שקל."

שמעוני לא ערער על ההחלטה לעליון, אחרי

הנתון הזה כבר לא מפתיע: ישראל נמצאת במקום השני בעולם המערבי מבחינת העומס על בתי המשפט. 600 שופטים אמורים להתמודד עם 1.3 מיליון תיקים בשנה. קרוב ל-2,300 תיקים לשופט. כולם זועקים ומתקוממים נוכח ה"קסטרופה", אבל דבר לא השתנה כבר שנים. להיפך. המצב הולך ומחמיר - דיונים נמשכים שנים, עומס בלתי סביר על שופטים, עינוי דין למתדיינים, אלה בעיות מהמציאות שלנו.

עו"ד ישראל שמעוני לא מוכן לקבל את המצב הבעייתי הזה כגזירה משמיים, ומנסה לפעול ולהביא, כמעט בכוחות עצמו, לשינוי. הרי זה שבה בחר להתמקד: בוררות. לאחר שאומצה בחוק הבוררות הצעת החוק שיוס (יחד עם עו"ד רונן סטי ממשד אהד גרעון פישור) - לאפשר ערעור על הליך בוררות וחובת הנמקה בפסק בורר, שמעוני ממשיך ליחזמה הבאה, היום יציג הצעת חוק נוספת, שתשלים את המהפכה שהוא מבקש ליצור בתחום - בוררות חובה בסכסוכים משפטיים עד 100 אלף שקל.

החוק החדש, לו יתקבל, יחייב לפתור סכסוך כיום קטנים מחוץ לכותלי בית המשפט באמצעות בוררות, כדי להוריד את העומס מבתי המשפט באופן משמעותי וגם ייצור תעסוקה לעורכי הדין. להערכת שמעוני, בוררות חובה תפחית בכ-20% את התיקים הנדונים בבתי

"הישראלי הממוצע

אוהב סכסוכים. הוא

אומר 'אני אוציא לך את

המעיים גם אם בדרך

ייצאו לי המעיים'. יש

כמעט 2,300 תיקים

לשופט. זה אבסורד"

המשפט. "זו תהיה מהפכה שעשויה לשנות את פניה של מערכת המשפט. תיקים מתנהלים היום שנים רבות בגלל העומס וניהול לא נכון של העבודה. בתי משפט מוציאים היום לעתים החלטות שגויות. השופטים טובים, אבל הם כליך עמוסים שהם כותבים החלטות בחצות הלילה, וככה זה נראה. כשעובדים בתנאי לחץ לפעמים התוצאות לא טובות."

● חוק הבוררות זו הדרך הנכונה לסמל בבעיות של המערכת? לא צריכה להיות רפורמה בוללת יותר?

"כל הזמן מדברים על רפורמות, אבל כפור על לא נעשה כלום. מאז 1970 מנסים לעשות רפורמות במערכת המשפט ואף ועדה שמינו לא הצליחה לשנות את מבנה בית המשפט ולפתור את בעיית העומס. רק מתווספים עוד תיקים ועוד תיקים. באמצעות הצעת החוק לבוררות חובה, אני כאדם פרטי לוקח יוזמה אישית ומנסה לשנות את המצב."

הליך עם ודאות

לדברי שמעוני, קבלת התיקון הראשון לחוק, המאפשר ערעור על פסק בוררות, יצרה קרקע פורייה להצעת החוק החדשה. "המהפכה הזו מתאפשרת בגלל שחוק הבוררות עם ערכאת ערעור וחובת הנמקה שעבר בנובמבר 2008, יוצר ביטחון בקרב המתדיינים לבחור בהליך עם ודאות, שקיפות, אפשרות ערעור ופתרון הסכסוך בזמן קצר. חוק הבוררות הפך לידידותי יותר. אנשים כבר לא מפחדים לפנות לבוררות מחשש שלא יוכלו לערער. הם מוגי נים מפני טעות"

לא רק המטרה הזו הושגה. "הליך בוררות הוא כבר לא לעשידיים בלבד", אומר שמעוני. "בזכות התיקון לחוק הורדנו את המחירים מתחת ל-50%. עד היום הבוררות התבצעה בעיקר אצל שופטים בדימוס, שהתעריפים

דין וחשבון

עו"ד ישראל שמעוני מריץ יוזמה חדשה: בוררות חובה בסכסוכים עד 100 אלף שקל עמ' 11